

Notitie van bevindingen van vleermuisonderzoek in het kader van de Natuurwetgeving

*Voormalig sportcomplex Past. Heerkensdreef te
Valkenswaard*

Colofon

Het onderzoek en de rapportage vonden plaats onder beheer van De Rooy; Landschappelijk. Tekst, foto's en samenstelling door B.J.C. de Rooy in opdracht van Kragten BV.

Te citeren als: De Rooy, B.J.C. (2022). *Notitie van bevindingen van vleermuisonderzoek in het kader van de natuurwetgeving. Voormalig sportcomplex Past. Heerkensdreef te Valkenswaard.* De Rooy; Landschappelijk, Elsloo

Alle rechten uitdrukkelijk voorbehouden. Het copyright ligt bij de uitvoerder.

Voor meer informatie kunt u een e-mail sturen aan bjcderooy@gmail.com

Rapportnummer: R2022006

Status rapport: 8 december 2022, concept

Totaal aantal pagina's: 15

Inhoud

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding.....	4
1.2	Doelen	4
2	Onderzoeksvragen.....	5
3	Werkwijze	6
3.1	Veldonderzoek.....	6
3.2	Verrichte veldbezoeken	6
3.3	Bureauonderzoek	7
4	Plangebied	8
5	Ingreep en wettelijk kader	9
5.1	Ingreep	9
5.2	Wettelijk kader	9
6	Resultaten	10
6.1	Resultaten veldbezoek 3 juni 2022	11
6.2	Resultaten veldbezoek 20 september 2022.....	12
7	Conclusies.....	13
7.1	Foerageergebied en vliegroutes	13
7.2	Vervolgmaatregelen	13
8	Bronvermelding	14
8.1	Literatuur	14
8.2	Websites.....	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om werkzaamheden te verrichten in het plangebied. Daartoe wordt een complex van voormalige tennisbanen gesloopt.

Nationale en internationale wet- en regelgeving verplicht de initiatiefnemer om onderzoek te doen naar de functies van het plangebied voor vleermuizen. Daartoe dient te worden bepaald of de gunstige staat van instandhouding op populatieniveau in het geding kan komen. Tevens heeft de initiatiefnemer de plicht om te (laten) bepalen of de ingreep een verslechtering van de ecologische functionaliteit van het plangebied voor vleermuizen tot gevolg heeft.

Deze notitie beschrijft de bevindingen van het vleermuisonderzoek naar aanleiding van het verrichte veldwerk en de daarbij verkregen gegevens. Er wordt gebruik gemaakt van zowel de gegevens van het batdetectoronderzoek als de eigen visuele bevindingen in het veld. Dit document gaat eveneens nader in op de gevolgen van de vastgestelde functies voor de voortzetting van de ingreep.

1.2 Doelen

Deze rapportage bespreekt de resultaten van het uitgevoerde vleermuisonderzoek in het plangebied. Het maakt duidelijk óf ecologische functies van vleermuissoorten aanwezig zijn en waar deze zich bevinden. Daarnaast wordt duidelijk of de gunstige staat van instandhouding van aanwezige vleermuispopulaties in het geding is door de voorgenomen ingreep. Tenslotte heeft dit rapport als doel om te bepalen of de voorgenomen ingreep een ontheffing van de Wet Natuurbescherming vereist ten aanzien van onderhavige soorten en/of kan worden volstaan met aangepast werken.

2 Onderzoeksvragen

Middels het vleermuisonderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in de deelgebieden?;
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
(Het onderzoek richt zich specifiek op de aanwezigheid van vliegroutes en de functie als essentieel foerageergebied);
- Is door de ingreep sprake van een negatief effect op aanwezige vliegroutes en essentieel foerageergebied van vleermuizen?;
- Is door de ingreep sprake van een overtreding van de Wet Natuurbescherming?;
- Is een ontheffing van de Wet Natuurbescherming noodzakelijk alvorens de ingreep uit te kunnen voeren? Kan worden volstaan met aangepast werken?

3 Werkwijze

3.1 Veldonderzoek

Het belangrijkste doel van het onderzoek naar vleermuizen in het plangebied was het vaststellen of uitsluiten van vliegroutes en essentieel foerageergebied. Daarbij is de meest recente versie van het Vleermuisprotocol voor de te volgen onderzoeksmethodiek en -periodiciteit gebruikt. Voor uitgebreide richtlijnen verwijzen wij daar uitdrukkelijk naar. In het kader van deze notitie wordt de methodiek bij de opdrachtgever als bekend verondersteld.

Het plangebied is geïnventariseerd door een ecooloog met ruime ervaring met vleermuisonderzoek. In het veld is primair gewerkt met een batdetector van het type Pettersson D240x met een hoofdtelefoon. Ter ondersteuning is een opnameapparaat van het type Tascam DR-05 gehanteerd, en een tweede batdetector van het type Anabat Scout. Deze laatste is in staat om automatisch opnamen te maken van vleermuisgeluiden en deze als .WAV-bestand op te slaan op een geheugenkaart inclusief geografische coördinaten ('geo-tag') en tijdstip(pen). Tevens kan een spraaknotitie worden ingesproken die eveneens wordt voorzien van een geo-tag. De door de Anabat Scout gemaakte .WAV-bestanden worden door middel van speciale software ('Anabat Scout') in een sonogram gevisualiseerd. Op grond van dit sonogram en de feitelijke opnamen zijn de geluiden definitief gedetermineerd.

In het veld zijn waarnemingen conform onderstaande parameters beschreven:

- soort
- foeragerend (inclusief connectiviteit met object, bv. boom, weiland of water)
- vliegroute (inclusief richting)
- paarverblijf (inclusief type object, hoogte en vastgesteld aantal in/uitvliegers)
- sociale roep (inclusief type object en hoogte).

3.2 Verrichte veldbezoeken

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in twee dagdelen. In onderstaande tabel 1 zijn de onderzoekdatums, het tijdstip en de weersomstandigheden weergegeven.

Ronde	Datum	Tijdstip	Windkracht (Beaufort)	Temperatuur	Bewolgingsgraad	Neerslag
VF1	03-06-2022	21:30 – 23:30	2	17° C.	Licht bewolkt	droog
VF2	20-09-2022	20:00 – 22:00	0	9° C.	licht bewolkt	droog

Tabel 1. Weersomstandigheden ten tijde van de veldbezoeken. 'VF1' betekent de eerste gecombineerde onderzoekronde voor vliegroutes en foerageergebied¹.

¹ Het Vleermuisprotocol schrijft voor dat onderzoek naar vliegroutes en essentieel foerageergebied plaats dient te vinden in de periode van 15 maart t/m 15 oktober, waarvan één ronde gedurende de periode van kraamactiviteit van vleermuizen, te weten van 15 mei t/m 15 juli.

3.3 Bureauonderzoek

De waarnemingen van het vleermuisonderzoek zijn in het veld digitaal vastgelegd in zowel een mobiel GIS² als op de geheugenkaart van de Anabat Scout.

De gegevens van het vleermuisonderzoek zijn na het veldwerk geconverteerd naar GIS-bestand ter visualisatie en analyse van de resultaten.

De resultaten zijn daaropvolgend aangewend om de effecten van de voorgenomen ingre(e)p(en) te toetsen aan de relevante wetsartikelen van de Wet Natuurbescherming.

4 Plangebied

Het plangebied bevindt zich aan de noordelijke grens van de plaats Valkenswaard in de provincie Noord-Brabant. Ten zuiden van het plangebied bevinden zich enkele sportvelden en bebouwd gebied. Direct ten westen en ten oosten van het plangebied bevinden zich groenstructuren in verstedelijkt gebied, en ten noorden van het plangebied bevindt zich een naaldbosgebied op zandgrond met enkele vennen (zie Afbeelding 1).

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied ten opzichte van de bebouwde kom van Valkenswaard in het westen en de diverse sportgelegenheden in het oosten. Ten noorden van het plangebied ligt een uitgestrekt naaldbosgebied met enkele vennen. Het plangebied is met rood omlijnd. (Bron: Het Kadaster, 2020)

Het plangebied bestaat uit drie complexen van tennisbanen met verlichtingsmasten en enkele groene randzones van o.a. naaldbomen die het complex gedeeltelijk omzomen (zie Afbeelding 2).

Afbeelding 2. Ligging van het plangebied. Het plangebied is rood omlijnd. Het plangebied bestaat uit drie complexen van twee tennisbanen. (Bron: Het Kadaster, 2020)

5 Ingreep en wettelijk kader

5.1 Ingreep

De initiatiefnemer is voornemens de sportvelden te slopen en het terrein om te vormen tot bouwkavels. Daartoe worden de huidige sportvelden verwijderd waarbij graaf- en bouwwerkzaamheden worden voorzien. Tevens worden enkele bestaande groenstructuren verwijderd door het kappen van bomen en struiken.

5.2 Wettelijk kader

Indien door sloop-, kap- en bouwwerkzaamheden verstoring optreedt van de functionaliteit van het plangebied als vliegroute en foerageergebied van vleermuizen, dan is sprake van overtreding van artikel 3.5, lid 1 en 2 van de Wet Natuurbescherming. De leden van dit wetsartikel luiden als volgt:

Artikel 3.5

Lid 1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn³, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.

Lid 2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.

Het verwijderen van groenstructuren langs de rand van het plangebied kan een verstorend effect hebben op bestaande vliegroutes van vleermuizen. Tevens kan door de ingreep een negatief effect optreden op eventueel aanwezig (essentieel) foerageergebied van vleermuizen in het plangebied. Van dit laatste kan eveneens sprake zijn door het verwijderen van bestaande groenstructuren, echter eveneens door nachtelijke verlichting van de bouwplaats.

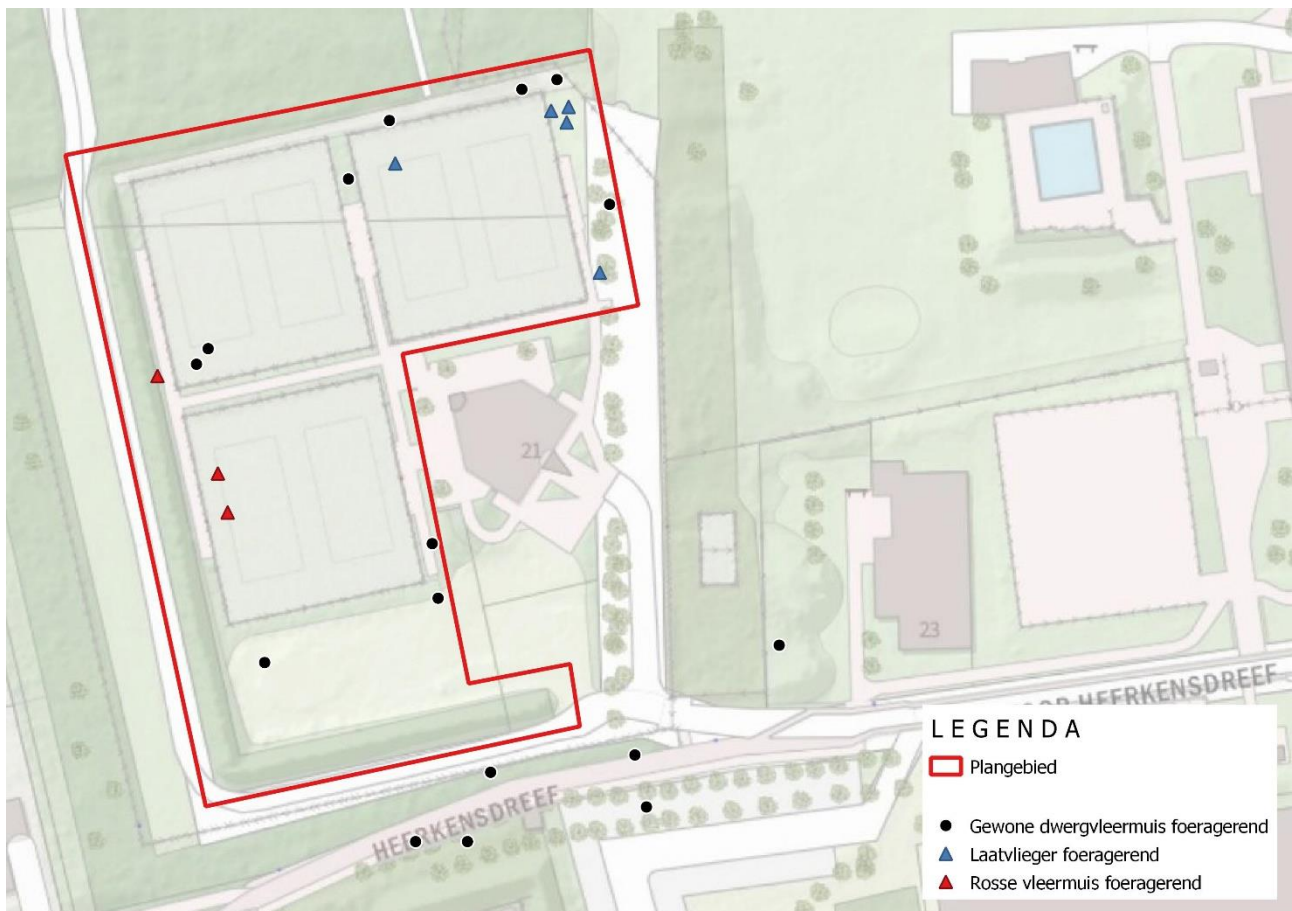
³ Alle Nederlandse vleermuissoorten worden uitdrukkelijk vermeld in de Habitatrichtlijn.

6 Resultaten

Tijdens de twee veldbezoeken zijn de volgende vleermuissoorten waargenomen in het plangebied en in de directe nabijheid daarvan:

- Gewone dwergvleermuis – *Pipistrellus pipistrellus*
- Laatvlieger – *Eptesicus serotinus*
- Rosse vleermuis – *Nyctalus noctula*

De waarnemingen van beide veldbezoeken zijn weergegeven in onderstaande Afbeelding 3. In de volgende paragrafen 6.1 en 6.2 worden de resultaten per veldbezoek behandeld, waarbij eveneens nader wordt ingegaan op het aantal foeragerende dieren.

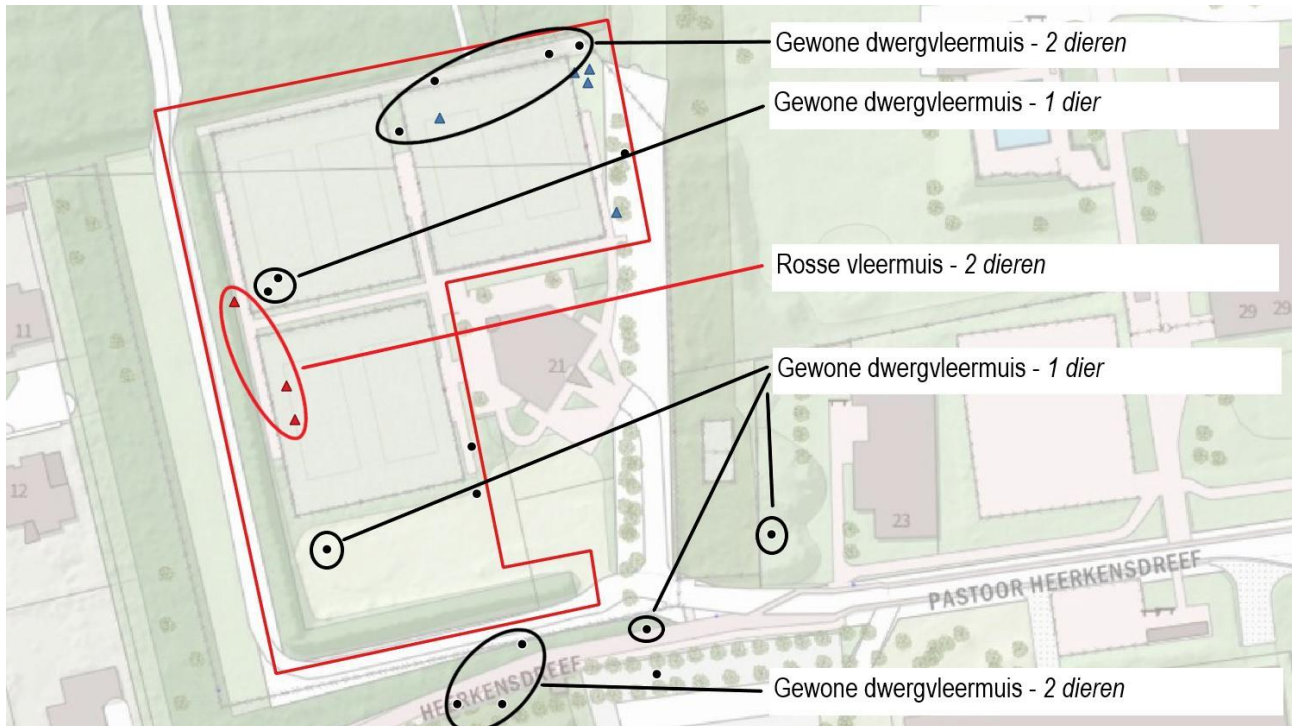

Afbeelding 3. Waarnemingen van beide veldbezoeken op resp. 3 juni 2022 en 20 september 2022. Tijdens het onderzoek zijn uitsluitend enkele foeragerende dieren waargenomen.

6.1 Resultaten veldbezoek 3 juni 2022

Binnen het plangebied zijn gedurende het veldbezoek in totaal 4 foeragerende gewone dwergvleermuizen en 2 foeragerende rosse vleermuizen waargenomen (zie Afbeelding 4). Alle gewone dwergvleermuizen maakten hierbij gebruik van de groene randzones om enkele minuten op insecten te jagen. De rosse vleermuizen vlogen enkele malen over de sportvelden, waarna ze na enkele minuten niet meer zijn waargenomen.

Tijdens het veldbezoek zijn geen indicaties voor de aanwezigheid van vliegroutes van vleermuizen waargenomen.

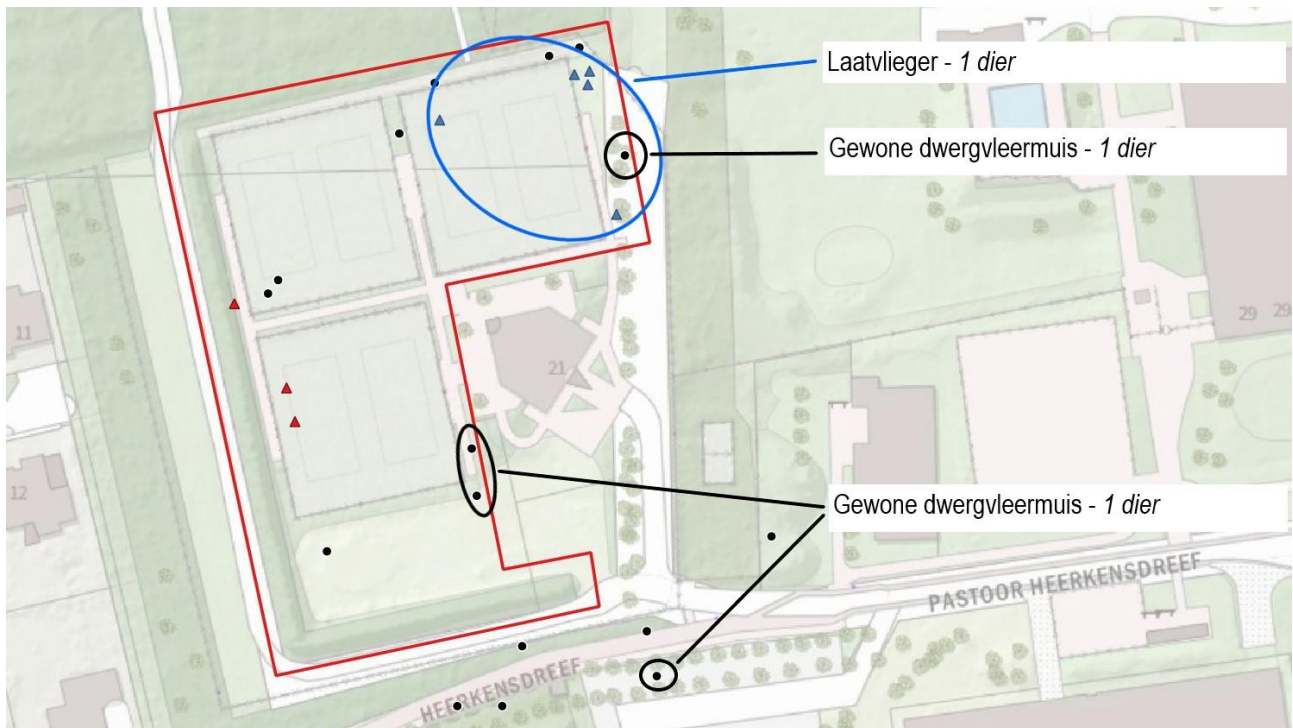
Afbeelding 4. Resultaten van het veldbezoek d.d. 3 juni 2022. De waarnemingen van die datum zijn omcirkeld⁴. Dit is eveneens de locatie waar de dieren foerageerden.

⁴ Het aantal stippen dat omcirkeld is, correspondeert niet met het aantal dieren dat is vastgesteld. Dat komt omdat één stip correspondeert met één waarneming en tijdens een veldbezoek zijn door verplaatsingen van de waarnemer en de automatische opnamefunctie van de batdetector meerdere waarnemingen gedaan van één en hetzelfde dier. Zie paragraaf 3.1.

6.2 Resultaten veldbezoek 20 september 2022

Binnen het plangebied zijn gedurende het veldbezoek in totaal 1 foeragerende laatvlieger en 2 foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen (zie Afbeelding 5). Alle gewone dwergvleermuizen maakten hierbij gebruik van de groene randzones om enkele minuten op insecten te jagen. De laatvlieger vloog enkele malen over het sportveld, waarna deze enkele minuten later niet meer is waargenomen.

Tijdens het veldbezoek zijn geen indicaties voor de aanwezigheid van vliegroutes van vleermuizen waargenomen.

Afbeelding 5. Resultaten van het veldbezoek d.d. 20 september 2022. De waarnemingen van die datum zijn omcirkeld⁵. Dit is eveneens de locatie waar de dieren foerageerden.

⁵ Het aantal stippen dat omcirkeld is, correspondeert niet met het aantal dieren dat is vastgesteld. Dat komt omdat één stip correspondeert met één waarneming en tijdens een veldbezoek zijn door verplaatsingen van de waarnemer en de automatische opnamefunctie van de batdetector meerdere waarnemingen gedaan van één en hetzelfde dier. Zie paragraaf 3.1.

7 Conclusies

7.1 Foerageergebied en vliegroutes

Op grond van het geringe aantal foeragerende dieren dat gedurende de veldbezoeken is waargenomen en de tijdsduur van het foerageren, is redelijkerwijs uit te sluiten dat het plangebied (een onderdeel van) essentieel foerageergebied voor vleermuizen vormt. Deze conclusie wordt gesterkt door het feit dat het plangebied een zeer beperkt oppervlak heeft en het aantal bomen en/of groenstructuren binnen het plangebied zeer gering is. Tenslotte bevindt zich voldoende alternatief foerageergebied in de directe nabijheid van het plangebied, namelijk een bosrijk gebied met diverse vennen ten noorden van het plangebied.

Naar aanleiding van de veldbezoeken is eveneens vast komen te staan dat zich geen vliegroutes van vleermuizen in het plangebied of de directe nabijheid daarvan bevinden.

Het uitvoeren van de ingreep levert daarmee voor gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis geen overtreding van de Wet Natuurbescherming op.

Op grond van de weersomstandigheden ten tijde van de veldbezoeken, kunnen de conclusies van dit onderzoek redelijkerwijs als bestendig worden beschouwd.

7.2 Vervolgmaatregelen

De conclusies geven geen aanleiding om vervolgmaatregelen te treffen ten aanzien van foerageergebied en vliegroutes. Voor foeragerende dieren is voldoende alternatief gebied in de directe nabijheid van het plangebied voorhanden. De aanvraag van een ontheffing van de Wet Natuurbescherming is hiermee niet noodzakelijk. Op grond van de afwezigheid van vliegroutes en het geringe belang van het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen, wordt een aangepaste werkmethode eveneens niet noodzakelijk geacht.

8 Bronvermelding

8.1 Literatuur

- Barataud, M, Y. Tupinier & H. Limpens (2020). Acoustic ecology of European Bats. Species identification, Study of their habitats and foraging behaviour. Inventaires & biodiversité series; Biotope – Muséum national d’Histoire naturelle (second edition)
- BIJ12 (2017). Juridisch kader kennisdocumenten. BIJ12, Utrecht (versie 1.0)
- BIJ12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis. BIJ12, Utrecht (versie 1.0)
- BIJ12 (2017). Kennisdocument Ruige dwergvleermuis. BIJ12, Utrecht (versie 1.0)
- Broekhuizen, S. et al. (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden
- De Waard, R. & B. Oortwijn (2016). Hoofdpijnen omgevingsrecht. Berghauser Pont Publishing, Amsterdam (2^e druk)
- Dienst Landelijk Gebied (2014). Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Zwolle
- Dienst Landelijk Gebied (2014). Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Zwolle
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill (2011). Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Biologie, kenmerken en bedreigingen. Tirion Uitgevers, Baarn
- Dietz, C. & A. Kiefer (2017). Veldgids Vleermuizen van Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist
- Floron (2011). Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. KNNV Uitgeverij, Zeist
- Herder, P. et al. (2017). Handboek Natuurbeschermingsrecht. Berghauser Pont Publishing, Amsterdam (eerste druk)
- Huizinga, N. et al. (2010). Zoogdieren van Limburg. Verspreiding en ecologie in de periode 1980-2007. Stichting Natuurpublicaties Limburg (SNL), Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Maastricht (eerste druk)
- Lange, R. et al (1994). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging/VZZ
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman (2011). Cursus vleermuizen en planologie. Cursusmap, Zoogdierverseniging.

Middleton, N. et al. (2020). Social calls of the bats of Britain and Ireland. Pelagic publishing, Exeter (3^e druk)

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (15-01-2016)].

Peeters, H. & K. Wheeler (2008). Vogels en de Wet.nl. Vereniging Politie Dieren- en Milieubescherming

Punt, A., P.J.H. van Bree, J. de Vlas & G.J. Wiersema (1974). De Nederlandse vleermuizen. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Hoogwoud

Runkel, V. et al. (2021). The handbook of acoustic bat detection. Pelagic publishing, Exeter.

Schober, W. & E. Grimmberger (2001). Gids van de Vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische Eilanden. Tirion Uitgevers, Baarn

Van Diepenbeek, A. (2015). Veldgids Diersporen. KNNV Uitgeverij, Zeist

8.2 Websites

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01>

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

<https://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

www.waarneming.nl